СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 229. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 1-го жовтня 1936. — VOL. XLIV. No. 229. Jersey City, N. J., Thursday, October 1, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ТАВРУЄ ФАЛЬШУВАННЯ ПИТАНЬ КАМПАНІЇ

СИРАКЮЗ (Ню Йорк). — Президент Рузвелт, кандидат Демократичної Партії на уряд президента Злучених Держав, почав тут промовою, виголошеною на конвенції цеї партії стейту, свою активну передвиборчу кампанію.

У цій промові Рузвелт звертався передовсім проти фальшування спірних питань кампанії. Він таврував визивання його противниками ріжними іменами. Він вияснив, що його не можна назвати ні чистим ліберапом, ні чистим консерватистом, бо хоч він є ліберапом, то рівночасно старається своєю ліберальною політикою консервувати, отже він є рівночасно консерватистом.

Він з натиском заперечив виступи проти себе, що, мовляв, він нібито попирає комунізм або якісь інші чужинецькі „ізми" та пробує заступити ними американську демократію. Закид попирання комунізму або попертя з боку комуністів Рузвелт назвав фальшуванням справжніх спірних питань кампанії. Закид комунізму не є нічим іншим як червоним оселедцем, яким люди, що не почуваються на силі розвязувати справжні питання біжучої політики Америки, стараються відтягнути увагу народу від своєї немочи.

Промова президента Рузвелта була завершенням партійної стейтової конвенції, що відзначилася великою згідністю. Конвенція приняла одноголосно кандидатуру теперішнього губернатора стейту Лемена на цей самий уряд.

РЕПУБЛИКАНСЬКА СТЕЙТОВА КОНВЕНЦІЯ ПРОТИ НЕТОЛЕРАНЦІЇ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Стейтова конвенція Републиканської Партії заявила в своїй виборчій програмі, що вона стоїть за свободу всіх американських горожан без огляду на расу, барву шкіри чи походження, за свободу віри, свободу слова й преси, гарантовані американською конституцією, та заявляється проти всякого ріжничкування або переслідування на основі раси, религії чи походження.

Конвенція заявилася теж за гуманізацію депортаційного закону, при чому одначе домагається придержування далі обмеження іміграції та за депортацію чужинецьких злочинців.

Конвенція номінувала кандидатом партії на уряд стейтового губернатора суддю Вілієма Блеклія, популярного стейтового політика, про котрого кажуть, що він може потягнути голоси стейту не тільки за собою, але й за кандидатурою републиканського номіната на уряд президента Злучених Держав. При першім голосуванні Блеклі дістав 680 голосів, його противник 348; при другім усі вже заявилися за Блеклія.

ЗАСУД ПРОТИ ЧЛЕНІВ ЧОРНОГО ЛЕҐІОНУ.

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — Процес проти 12 членів організації „Чорний Леґіон" за вбивство Чарлза Пула 12-го травня покінчився признанням винуватими всіх обвинувачених з винятком одного.

Двох з них суджено без лави присяжних суддів; суддя признав їх винуватими вбивства другого ступня. Щодо інших, присяжні судді рішилися на присуд незвичайно скоро, признаючи 7 винуватими вбивства першого ступня, а двох винуватими вбивства другого ступня; одного признали невинуватим.

Між засудженими за вбивство першого ступня є „полковник" Чорного Леґіону, його „адютант" та Ловел Рошинґ, посвоячений з родиною вбитого Пула, котрий перший пустив чутку, що Пул побиває свою жінку так, що вона лежить у шпиталі, тої, як вона пішла до шпиталю родити дитину.

ПОСТУП ОРГАНІЗАЦІЇ СТАЛЕВИХ РОБІТНИКІВ.

ПИТСБУРГ. — Филип Морей, голова орґанізаційного комітету сталевих робітників, каже, що орґанізація цих робітників у незалежну від підприємців юнію поступає добре вперед. Страх серед робітників перед робітничою організацією вже уступає, як це видно з того, що деколи цілі групи робітників, що належать до компанійних юній, приступають до незалежної організації.

16 ОСІБ УПАЛИ ЖЕРТВОЮ СНІЖНОЇ БУРІ.

ДЕНВЕР (Колорадо). — Від великої сніжної бурі, що навістила стейти в Скалистах горах, згинули, за офіціяльними обчисленнями, 16 людей.

Тисячі людей треба було наняти для прочищення снігу, усунення обломаних дерев та піднесення й направи повалених телеграфічних і телефонічних стовпів і дротів.

Уряд обчисляє шкоду на 6 мілйонів долярів. Самі міські парки мають шкоди на мілйон долярів.

ЛЕТНИЧА КАТАСТРОФА.

НАЙПЕРВИЛ (Илиноіс). — Дві милі звідси на схід упав і згорів літак з фотографістами, що здіймали скорий поїзд одної залізниці. В катастрофі згинули два фотографи, письменниця й керманич літака.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — ЦЕ НАЙСИЛЬНІША ОПОРА УКРАЇНСТВА В АМЕРИЦІ. СОЮЗОВІ РЯДИ — ЦЕ РЯДИ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ В АМЕРИЦІ. СОЮЗ — ЦЕ ОПОРА ПЕРЕД ВИНАРОДОВЛЕННЯМ. СОЮЗ — ЦЕ НАЙПЕВНІША ЗАПОРУКА, ЩО ЯК ДОВГО ВІН ТУТ ЖИТИМЕ, ТАК ДОВГО ЖИТИМЕ УКРАЇНСЬКЕ ІМЯ В АМЕРИЦІ. ТОМУ БУТИ В У. Н. СОЮЗІ, МАТИ В НІМ СВОЇ ДІТИ, А ПОЗАТИМ ЩЕ Й ПРИЄДНУВАТИ ЙОМУ НОВИХ ЧЛЕНІВ — ЦЕ ЗНАЧИТЬ БУТИ ПАТРІОТИЧНОЮ УКРАЇНСЬКОЮ ЛЮДИНОЮ, ЗНАЧИТЬ МАТИ СЕРЦЕ ДЛЯ УКРАЇНИ, ЗНАЧИТЬ ДБАТИ ПРО МАТЕРІЯЛЬНЕ, МОРАЛЬНЕ Й НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАШОЇ ІМІГРАЦІЇ В АМЕРИЦІ.

ГІСТЬ З АМЕРИКИ.

Музей Визвольної Боротьби України відвідав директор Українського Музею в Америці, о. Л. Чапельський. О. Чапельський з великою увагою оглянув музейні збірки і в довшій розмові з директором Музею ВБУ, проф. Д. Антоновичем, познайомився як з орґанізацією так і з розвитком та діяльністю Музею ВБУ. О. Чапельський умовився також щодо звязку та співпраці між обома музеями. Інформації про відвідини директора американського українського Музею були з повним вдоволенням приняті до відома як в Управі Музею ВБУ так і серед ширших кол музейного товариства та українського громадянства в Празі. Від звязку та співпраці між Музеєм ВБУ та Українським Музеєм в Америці сподіваються значних наслідків не лише для розвитку обох установ, але й для користи української справи взагалі.

Д. Ю.

З РОЗПУКИ ПО ВТРАТІ НАРЕЧЕНОЇ.

В Отвоцьку відбулося вінчання доньки варшавського купця, Сабіни Ґлязман. Коли молода пара вернулася з гістьми на весільне приняття домів, побачила, що на гаку в кімнаті Сабіни висить мертвий її колишній любко Генох Ліпінський. З розпуки по втраті судженої він зайшов до її мешкання й повісився.

ПАРИЛЕВИЧ ЗАПЛАТИВ ЗА ПАРИЛЕВИЧЕВУ.

Перебуваючій у вязниці жінці бувшого президента краківської апеляції, Парилевичевій, сестрі пок. міністра внутр. справ Перацького, м. і. закидають, що вона присвоїла собі деякі грошеві суми в Союзі Гром. Праці Жінок, де була головою. Тепер ці шкоди спричинені згаданому Союзові Парилевичевою, вирівнав її муж. Він заплатив за жінку 6,000 злотих.

КРОКОДИЛЬ ПОЖЕР ЕКЗЕКУТОРА.

Мешканці острова Борнео є музулманами. Як вірні ісповідники корану, вони що дня купаються в річці Баріто, де одначе аж кишить від крокодилів. Нема днини, щоб крокодилі не пожерли когось із купальників. Всетаки ніхто не звертає на це уваги й не намагається прогнати, чи винищити хижаків. Якось раз крокодиль пожер податкового екзекутора. Екзекутор мав при собі вібрані від податників гроші. Аж тепер мусіли „податники" забратися до крокодиля, щоб не платити податку... Вони вбили його й добули з його шлунка свої гроші.

ШКІЛЬНИЙ СТРАЙК У БРОНКСІ.

50 учеників публичної школи ч. 82. у Бронксі вийшли за згодою родичів на страйк, щоб спротивитися перенесенню їх до інших шкіл. Суперінтендент шкільництва остерігає учеників, що як вони не почнуть ходити до школи, заряд шкіл піде проти них судовою дорогою за неходження до школи.

ФАЛЬШИВИЙ АҐЕНТ.

У Львові арештували Вл. Балушку, який придержував прохожих, представлявся поліційним агентом і переводив ревізії, забираючи їм, розуміється, гроші.

СКАНДАЛ НА КОНФЕРЕНЦІЇ ПЕН-КЛЮБІВ.

Лондонський „Таймс" доносить, що на конґресі Пен-Клюбів в Буенос Айресі прийшло до гострої суперечки між італійською делеґацією і Французькою, не звертаючи уваги на це, що Пен-Клюби є виключно літературними орґанізаціями, а не політичними. Та йшло про політичне питання в літературі. Італієць скаав, що „одинока гіґієна для миру є війна".

МОНСТРАНЦІЯ ПІД МОСТОМ.

Залізнича служба в Бельську, переглядаючи залізничі шляхи на лінії Мікушовиці—Бистра, знайшла під одним залізничим мостом пачку з монстрацією, чашу й інші літурґінні предмети. Згадані предмети походять, здається, зі святотатського крадіжу в Кракові. Ведуть у цій справі слідство.

ЩЕ ОДИН РІД ОБМАНЦЯ.

Фр. Пундинь зайшов на майдан Сольських у Львові, щоб купити собі дешево краватку. Купець Й. Кох предложив йому кілька краваток. З них вибрав Пундинь собі дві й за них вручив купцеві два злоті. Блискавичним рухом купець заміняв у руках одержану монету й почав кричати, що дістав фальшивий гріш. Але справа вияснилася в поліційному комісаріяті. Коха арештували.

СТРАШНА СМЕРТЬ ДИТИНИ.

В Натірцях коло Жовкви померла 7-місячна донечка Мик. Яха. Слідство виявило, що мати, йдучи в поле, залишила донечку в ліжку, дитинка зсунулася на край, зачіпила хустокою, що її мала на шийці, за вистаючий кілок ліжка й, спадаючи, повисла на ній. Вернувшися з поля, мати застала тільки зимні тлінні останки дитинки.

ЧОРНА ЛІСТА ЕМІҐРАЦІЙНИХ ОБМАНЦІВ.

Еміґраційний Синдикат у Польщі втягнув на чорну лісту еміґраційних обманців Ст. Ланового. Лановий займався неґальним виробом еміґраційних пашпортів до Арґентини й цим робом обманив низку еміґрантів на кілька тисяч злотих. Городський суд у Чорткові засудив його за обманства на 6 місяців вязниці.

ГРОМИ ВИБИЛИ РИБУ НА ПОЛІССЮ.

Над косівським повітом на Поліссю пройшла велика буря. Підчас бурі впав град величини італійського горіха й спричинив великі шкоди по полях і городах. У телеганській ґміні ґураґан знищив 11,000 гектарів лісу, вартости понад 80,000 зл. У Виґонівськім озері від громів є вбитих 80 квінталів риб, вартости 50,000 зл. Над каналом Оґінського вихор перевернув 600 дерев. На просторі 22 км. телефонні получення зірвані. Загальна шкода від цього ґураґану є 600,000 злотих.

ГРАБІЖНИКИ-УСИПЛЯЧІ.

Тому кілька місяців арештували в Варшаві банду ресторанних усиплювачів. Ними проводив Войтех Серадзан. До згаданої банди належало 7 осіб, між ними дві жінки, з яких одна, якась Пежхалувна, відзначалася гарною вродою. Слідство виявило, що банда „працювала" по всіх більших містах Польщі, особливо на Шлеську. Члени банди мали звязки з такою самою бандою в Австрії, у Відні. Пежхалувна їздила часто до Відня. Відтам привозила вона наркотики, яких опісля вживали до усиплювання підхмелених ресторанних гостей. Ці наркотики мали прикмети отруй і могли спричинити смерть.

ЩЕ ОДНА КВІТКА.

До китиці дефравдантів громадських грошей докидуємо ще одну квітку. На доручення воєвідського інспектора арештовано війта, зглядно наказного комісаря збірної громади Чорнокінці Великі в Копичинеччині, Й. Гідинського. Гідинський, відомий як солідний консумент спортового монополю, в часі люстрації не „міг" вирахуватися з... 3000 злотих.

„ПРОФЕСОР ЗЛОДІЙСЬКОЇ ШТУКИ".

У Вильні арештували 12 разів карного злодія Солечника-Ліпмана, який вживав титулу: „професор злодійської штуки". Він підучував нові кадри молодих злодіїв.

ПОГОЛОСКИ ПРО РОЗСТРІЛЕНИХ У МОСКВІ

ЛОНДОН. — Лондонський тижневик „Сондей Пікторієл" приніс сензаційну вістку про процес Зіновієва, Каменева і товаришів. Закордонні психіятри й хеміки, що пильно слідкували за переходом московського процесу, прийшли до переконання, що совєтський суд довів обвинувачених до каяття при помочі спеціяльних устрикувань. Є такі вstрикування, зладжені зо скополямінами, що викликують у чоловіці пригноблення. Під впливом цього пригноблення підсудні признались до вини і взяли на себе всі інші закиди, які поставлено. ...

КАЖУТЬ, ЩО ПІДСУДНИХ НЕ РОЗСТРІЛИЛИ.

ПАРИЖ. — Паризький часопис „Фіґаро" доносить з Москви непровірену вістку, що Каменева, Зіновієва і 14 товаришів не розстріляли. Екзекуційна чета дістала перед розстрілом сліпі набої. Також уставлено чету так далеко від засуджених, що сліпі набої їх не поранили. Коли чета віддала стріл, засуджені попадали на землю. Потім, говорить кореспондент „Фіґара", їх перевезено у безпечне місце. Тепер вони всі перебувають дісь біля Байкальського озера на Сибірі.

СОВЄТСЬКІ МОРСЬКІ МАНЕВРИ.

МОСКВА. — На закінчення пописів червоної армії Совети зарядили маневри своєї воєнної фльоти на Балтику й Тихому океані. Маневри ці мають задемонструвати ворогам Совєтів оборонну силу СССР на морі. Рівночасно з цими маневрами большевицька преса поміщує редакційні статті, в яких знову підноситься німецьку небезпеку, цим разом з боку німецької фльоти. „Ізвестія" кажуть, що німці підготовляють напад на СССР з моря і в тій цілі вони стараються зєднати балтійські держави. Фінляндія, говорять „Ізвестія", вже належить до німецького бльоку.

ХОЧУТЬ ВИКОРИСТАТИ ЛІҐУ НАЦІЙ.

МОСКВА. — Большевицький офіціоз „Ізвестія" подає раду, щоб справу терористичної діяльности Троцького видвигнути на форумі Ліґи Націй. Рада Ліґи Націй іще в 1934 році видала була заклик до всіх держав, щоби помагали боротися з міжнародним терором. Рада була навіть признала конечність скликати в тій справі спеціяльну конвенцію всіх держав, яка уложилаб конкретний плян, як запобігати політичному теророві. Тепер Москва хотіла би цей плян перевести в життя для своїх цілей.

ПОВСТАННЯ В ПАЛЕСТИНІ РОЗГОРЯЄТЬСЯ.

ЄРУСАЛИМ. — У цілоденній боротьбі арабських повстанців з англійськими військами згинули 20 арабів і ранено трьох англійських вояків. У боротьбі брали участь літаки. У Трансйорданії слідне також поденервування серед арабів, які склоняються до участи в повстанню, щоб тим помогти своїм одноплемінникам у Палестині. Емір Абдуляг, король Трансйорданії, старається всіми способами успокоїти своїх бедуїнів. Англія вислала до Палестини дванайцять полків і оголосила в краю воєнний стан.

НА ЕСПАНСЬКОМУ ФРОНТІ.

БУРҐОС. — Еспанські повстанці, здобувши Толедо, концентрують свої сили на здобуття Мадриду. Одна їх колюмна прямує на місто Ілєскас, 21 миль від Мадриду, а друга на Аранхуез, 28 миль від Мадриду. Війська уряду відступають. Повстанський воєнний корабель затопив воєнний корабель уряду.

МАДРИД. — Ситуація лівого уряду в Мадриді стає чимраз більше несперпна. В місті дається відчувати великий брак харчів, а також води. Комунікація міста з околицею загрожена повстанцями. У місті приготовляються на те, що ця комунікація в найблизчих днях буде зовсім зірвана.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ЛЕТУН ЗДОБУВ РЕКОРД ВИСОТИ.

ЛОНДОН. — Анґлійський летун Свейн здобув на своєму літаку світовий рекорд висоти, 49,967 стіп. Попередний рекорд, що був 1,269 стіп нижчий, мав француз Детра. Здобуваючи цей рекорд, Свейн малощо не переплатив його життям від удушення.

МУЗЕЙ КОСТЮШКА В ШВАЙЦАРІЇ.

ЖЕНЕВА. — Поляки відкрили у швайцарському містечку Солюра, в якому умер польський герой Костюшко, музей його імени. Того дня містечко прибрало було святочний вигляд. У відкриттю взяв участь польський міністер заграничних справ, Бек, враз з польським дипльоматичним корпусом.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of ti Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯҐОДА, ЧИ ЄЖОВ?

Вже стільки літ московські аґенти баламутять світову опінію щораз новими вістями про якусь „демократизацію" Совєтів і вже стільки разів світ переконався про неправдивість цієї совєтської пропаґанди, а всежтаки далі повторюються тісамі вісти, і далі знаходяться такі наївні, що дають віру тій пропаґанді.

Цілий світ звик був у своїм часі бачити Совєти у крівавім виді „Чека". Це й було причиною, що назву цеї інституції змінено на ніби якусь політичну управу, відому як „ГПУ". Змінено отже назву і дещо в її структурі, але не змінено нічого в її характері, залишаючи її провід у руках старого катачекіста Яґоди. А зроблено це тому, щоби пустити в світ блахмана, що нібито в Совєтах є вже суди і звичайна поліція, таксамо як і в усіх інших буржуазних краях. Зроблено це на те, щоб облекшити совєтським платним аґентам поширення комуністичної пропаґанди по світі й перетягання на свою сторону ріжних лібералів, що то симпатизували з Совєтами, але не погоджувалися з їхніми крівавими методами правління. І зроблено це теж на те, щоб уможливити Совєтам доступ до Ліґи Націй і таких держав як Злучені Держави й Анґлія, звідки можнаб добути потрібні їм грошеві позички.

Чистка, яку переведено по вбивстві Кірова, як теж останні розстріли потрясли навіть і тими лібералами, що то звикли завжди мати якесь слово на виправдання Совєтів за їхні вчинки. Совєти пізнали, що вони перетягнули струну. І як реальні політики, взялися відразу до направи злого, йдучи старим і випробуваним способом дальшого одурювання світа заповідуванням „нових реформ". Ось так треба й глядіти на цю новинку, ніби дуже несподівану і надзвичайну, якою має бути зміна в управі „ГПУ", де на місце Яґоди прийшов Єжов. Пишучи про це, совєтські аґенти доносять з Москви до американської преси, що отсе став на чолі цеї катівської інституції чоловік з „людськими почуваннями", прийшла людина, що „знає, як засміятися". Вже цей опис свідчить наглядно про те, що була звичайною брехнею ця вся пропаґанда, яка пояснювала давніше переміну давнього „Чека" на нову, людянішу інституцію, якою мало стати „ГПУ". Та ціла біда, що як давніше так і тепер є такі люди і така преса, що далі даються ловити на совєтську брехню і далі вірять, що тепер готова настати якась дійсна зміна в Совєтах, що готов настати якийсь ліберальний режім. Та на ділі не буде нічого подібного. В Совєтах були часті „зміни" і вони будуть далі. Але будуть тільки такі зміни, що на місце старих, крівавими злочинствами зломаних людей, приходитимуть нові кати. Тільки кінець кінцем усі вони закінчать так, як Зіновієв і Каменєв.

Гайнріх Б. Кранц.

ТОЛЄДО, МІСТО ТАЄМНИЦЬ

Толєдо, нині мале містечко з ледви 25,000 населення, бачиш на високій скалі, освічене майже матовим сонцем кастилійського неба. Довкола нього простягається рівнина, повна пустих сугорбів та просохлих трав, а з глибин її видвигається, ніби ген під прозорі мов скло небеса, камінною твердинею місто.

Але та чарівна зява — гостра стрімка, червоної краски і геть пошкалублена скала із замками і брамами, з мостами і вежами та з трьох сторін оперезана тонкою течією Таха — видається тобі спершу вповні мертвою. Отак воно й гаразд, що в час, коли вибоїстими і крутими дорогами спинаєтеся на гору, зустрічаєте кількох погоничів ослів та віз, що його тягнуть воли.

Так:

Толєдо є несамовито гарне, так несамовито, що просто вагаєшся лишитись тут довше, ніж один день. Це нічого, що воно виглядом отаке собі мале містечко; ти впевняєш себе про це голосно, а проте тобі зовсім не краще від цього. Це ось уже так, що Толєдо розбуджує в душі щось наче трівогу, і ти мимохіть призадумуєшся над тим, чому воно так. Невже ось тому, що доми, де колись жили 200,000 людей, тут ще завжди стоять, пусткою німіючи. Чи тому може, що це місто-твердиня Господа, місто сто церков і сто манастирів, де мабуть закляті на віки духи жадливих влади кардиналів? Або тому, що тут Фавст Еспанії, Енріке де Віліена (славний еспанський поет і вчений, фільософ, альхеміст, астрольоґ і математик та перекладач Данта. — О. Г.), заключив з Сатаною пекельний договір, силою якого Віліена мав жити вічно, мав мати спромогу ставати незримим та добути влади над стихіями небес. Справді, може тому та несамовитість у ціловиді Толєда? От ви чуєте переказ про еспанського Фавста, і заразже в вас оживає ота віра в чортів, що колисьто, поширюючися саме з Толідо всіми чарами тайної маґії, загрожувала всій країні.

Стільки переказ. Фавст продав свою душу, а зате Толєдові прийшла погуба, бо змагання за Фавстову душу було вже надто жагуче. Та якщо ви думаете про ту казку, то вам усетаки в загадочнім світлі явиться те, що це місто не знає не то сміху, а й то усмішки, що не бачите тут ніяких цвітів, ні не чуєте ніяких любовних пісень, таксамо, як не бачите тут ні овочевих дерев, ні пальм, яких у самому Ельче є, як відомо, 15,000. Толєдо ніби місто діявола і місто Господа, небо і пекло заразом. І коли ви розглядаєте картини, що їх тут консь змальовував своєю жорстокою кистю той грецький маляр Теотокопулі, що, осівши в Толєдо, звався тут Ель Ґреко, ви починаєте розуміти глибше і душу міста і душу мистця.

От у душливу спеку доводиться вам мандрувати між німими мурами і маленькими вікнами з чорними бальконами, а проте ви тремтите з холоду. І з кожної щілинки в старинних мурах ніби добуваються таємниці, і продирається відблиск того золота і тієї крови, що лились тут ріками тоді, коли Толєдо було осередньою точкою еспанського світу. Вонож і сьогодні ще завжди серце Кастилії, а з Андалюзією не має нічого спільного.

Там ось сонце світить, а тут воно пече; там чути сміх, а тут розмолена тиша.

Толєдо прозвано було тому еспанським Римом, але воно радше еспанське Бріґґе. Рим же був завжди містом життерадісности, а Толєдо все було безрадісне, навіть і тоді, коли, маючи 200,000 населення, витало в своїх мурах королів і героїв. Воно було гордою твердинею еспанських князів церкви, а ті жили завжди потоплені в себе самих, відвернувшися з презирством від усього, що було приминаючою радістю життя.

Отак мав тут свою резиденцію Альфонс з Кастилії, володів Карло V., пишався своїм двором славний Сід, завойовник Кортес осів тут зі своїми, кровю помордованих окупленими скарбами, а могутні кардинали Родріґос, Мендозас, Теноріос і Таверас могли з вершин собору та Альказару дивитися з гордістю на розгорнену внизу підчинену їм країну. Аж Филип II., уступаючись церкві, перебрався звідси в Мадрид, і від того часу Толєдо збідніло, а нині воно вже тільки фата морґана прогомонілих віків, раптом на ваших очах видвигнена. Бо Мадрид віддалений від Толєда всього на дві години їзди. Мадрид хмародерів, ґанкових палат і кінових палаців, підземних залізниць і змагань з биками, тоді, коли в Толєдо тарахкає тільки тяжкий автобус до заспаного вечірнього поїзду в столицю, а позатим усе тихо. Та тут зрештою вулички надто вже вузенькі, щоб міг розвинутися модерний вуличний рух: вони повні вибоїв, ведуть вгору, то знову раптом спадом удолину, вються і крутяться безперервно, і місця в них стільки, що на добре обвантаженого мула, з появою якого прохожцеві треба, уступаючись, притиснутись до самого муру, який здебільша є муром якогось манастиря.

І якщо кажеться про Рим, що до нього ведуть усі дороги, так усі темні вулички Толєда виходять на площу Пляза дель Аюнтамієнто зі славним собором, якого будівля струнка і багата, що від блеску золота і від багацтва барв аж тьмиться в очах. Тут яспісові колюмни, любайстрові вівтарі, мальовила на склі, золоті ґалерії, саркофаґи, великанські образи і скрізь настінні килими.

Цеж „Катедраль Прімада" — перший собор Еспанії. І Толєдо й тому таке розмолене, що той собор присвячений до того Богородиці, яка — як оповідає один переказ — після того, як собор покінчено будувати і прикрашувати, сама зійшла з небес, щоб оглянути красу і багацтво чудової святині. Отак в каплиці тієї леґендарної появи Матери Божої — „Капілля де ля Десценсіон де Нуестра Сенора" — зберігається до нині в мармуровій прикрасі той камінь, що його тоді доторкнула нога Пречистої.

Дивимося на чудну реліквію і бачимо, як старенька бабуся, з чорним серпанком на голові, стоїть перед нею навколішки, цілує її раз і другий, і читає тремтючими устами напис:

Quando La Reine Del Cielo
Puso Los Pies En El Suelo
En Esta Piedra Los Puso.

* *

Але якщо всі вичислені досі місця повні заглухлої чи святої тиші, то одна площа, Пляза дель Зокодовер, розгомонює справжнім життям того півмертвого міста. Тут бовдуріють селяни та жовніри, там чистять обуву, а от продають льоси, мовчазно проходять повз вас черці, діти забавляються наслідуванням боротьби з биками, а дві каварні запрошують вас на хвилину спочинку. На камінній лавочці посеред плохенького садку на площі сплять два бідаки. Собаки лають, десь там катаринка грає хрипкими звуками танець фандаґіліо, а повітря є повне пороху, запаху кави, легких тісточок і злотисто жовтих бананів.

І щойно тут тягар таємничої трівоги спадає вам з грудей. Фанатизм віри і зрада, захват екстази і демонізм спокуси, настирливі картини маврійського, кастилійського і французького минулого Еспанії, осяяні ґльорією небеса і холодний, грізний ад — усе те отут зникає.

І так ось Пляза дель Зокодовер, ота маленька, осяяна сонцем площа вбогого, заглухлого містечка виводить нас з глуші мертвого міста, повного таємниць минулого, в розгар життя майбутнього, теж не вбогого на таємниці.

З німецького переклав:

д-р Остап Грицай.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912 AND MARCH 3, 1933.

Of "Svoboda", (Liberty) Ukrainian newspaper published DAILY at Jersey City, N. J., for October 1, 1936.

State of New Jersey, County of Hudson.

Before me, a Notary Public in and for the State and County aforesaid, personally appeared Nicholas Muraszko, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the President & Manager of the "Svoboda", and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and the circulation, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, as amended by the Act of March 3, 1922, embodied in section 537, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher: Ukrainian National Ass'n, Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor: Luka Myshuha, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Managing Editor: Emil Revyuk, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Business Manager: Nicholas Murashko, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

2. That the owners are: Ukrainian National Association, Inc., Fraternal Order. Nicholas Murashko, Pres., Mgr. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; D. Halyczyn, Rec. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersye City, N. J.; R. Slobodian, Fin. Sec., Treas. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

3. That there are no bondholders, no mortgages and no other securities.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otehrwise, to paid subscription during the six months preceding the date shown above is 14,000 per each issue.

NICHOLAS MURASZKO, President & business manager.

Sworn to and subscribed before me this 21st day of September, 1936.

HARRY JEWUSIAK, Notary Public
(My commission expires January 8, 1939).

„ГЛУМ"

„Бюлетин Польско-Українські", який дехто з українців трактує надто серіозно, помістив вступну статтю п. з. „Справа нормалізації", в якій висловлює здивування, чому українці хвилюються дотеперішнім вислідом „нормалізаційної" політики. Мовляв — і в управі „Народнього Дому" переведено великі зміни і заповіджено оснування української катедри у львівським університеті та переміну утраквістичних кляс у державних ґімназіях в Стрию на кляси з українською викладовою мовою.

А крім цього, пише „Б. П.-У" — „слід безсторонно ствердити, що українська сторона винесла низку конкретних користей — і то поважних — в кожній ділянці життя". Вистане — мовляв — поглянути в річні звідомлення українських інституцій і показати на скріплення активности українського суспільства, що виявляється в масовім орґанізуванні ріжних урочистостей, обходів і т. д.

З цими теревенями „Б. П.-У." полемізує „Український Бескид" (ч. 35) і, м. і., пише:

„Як мізерне все це в порівнанню з тим, що дали українці. А представники українців дали **все**, що тільки могли дати, а саме: заява на міжнародньому ґрунті про мирне полагодження спірних справ української меншини в Польщі, — заява довіря до президії ради міністрів, — заява про потребу сильної польської армії, як спільної цінности всіх громадян... і вкінці заява про підтримку „фундушу оброни народовей". — Чи то ще мало? Більше дати не могли й не можуть, бо мусілиб хіба ще зложити відречення від своєї національности й обряду, а такої „заяви" ніякий чесний і розумний українець не зложить та ніяквй чесний і розумний поляк в таку заяву не повірить.

„Зараховувати скріплення активности української суспільности на рахунок „нормалізаційних успіхів" — це попросту смішно. Настали такі часи, що скрізь по світі суспільности всіх народів скріпляють свою активність, а активність української суспільности в порівнанні з активністю інших народів є мінімальна. Наступ комінтерну на українські землі викликує і тут здорову реакцію. Що є тепер більше українських масових урочистостей, обходів, тож це зовсім зрозуміле. Мусить жеж народня енерґія виладуватись хоч у тих урочистостях. Якщо забороненоб ті масові урочистості, то це не зменшилоб активности українського суспільства, а навпаки. Ріжниця булаб тільки та, що через брак можности явно виявлятись, вся активність пішлаб у підпілля.

„Говорити в звязку з наведеним про „успіхи нормалізації" тут ні при чім. Вже краще було в „Бюлетині" подати як „успіхи нормалізації" напр. превелику дбайливість за „гіґієну" по гірських наших селах. Можнаб назвати, напр., стягання соток польських студентів у наші гори, щоб учили українських селян „гіґієни", „великим нормалізаторським зусиллям". Інша річ, чи після того наші бойки і гуцули будуть знати, що таке „гіґієна", але зате довідалися, що „шляхціц може биць тилько полякєм" та що „гуцулі — то старе польско-румунскє племен". От **таке** то можна скорше взяти на рахунок „нормалізаційних зусиль".

„Та тепер є мода на бальони і „Бюлетин" пустив собі такий „пробний бальон" цією статтею".

Автор статті кінчить свої міркування:

„У висновку цього всього можна ствердити одно: що обговорена стаття з „Бюлетину" є або несеріозна, або є наявним глумом над українцями. У відповідь на те скажемо: Загально принято, що глумитися з рівною собі силою — **є нечемністю**, одначе глумитись з переможеного і ослабленого — **є нікчемністю**". — („Новий Час").

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

(19)

— Цісар Франц-Йосиф...

— Хм... Як дивно... Цісар... Хм... „Мово рідна, слово рідне!... Хм... А хто то, кажеш написав?...

— Такий поет, Воробкевич... Пані вчителька казала, що найбільший наш поет Шевченко...

— Зовсім неправда. Я таких поетів і не чув... Це не рускі поети. — Рускі це: Пушкін, Лермонтов, Кольцов, Нікітін.

— Ой, ні... пробувала сперечатись дівчина... — То може російські... Я не знаю... Може то московські... А звідки я знаю... Я в Росії не вчилася... Я знаю наші, руські, або українські...

Западала ніч. Гуторячи, діти злізли з черешні. Володько вперто захищав руских поетів і дівчинка, як гостя, здалася перша. Він підійшов до неї, притримує свою, набиту ягодами, кишеню.

— На, — каже. — Я нарвав у кишеню трохи. Їсти мені не хотілося. Я кожний день їм ягоди. Дай, я пересиплю тобі у хвартушок. Вони у мене ще подавляться.

Дівчинка наставляє фартушок. У нім з кварта черешень. — Ну, добре. Але ти маєш взяти за це гроші...

Володько поспіхом висипає з кишені ягоди і не чує її. У них є досить ягід... Ось ще там у рівчаку дві черешні. Одна чорна, друга червона. Добрі ягоди.

Дівчина тиче йому в руку монету... — Еееє, ні! — засоромився Володько і ховає руки за спину, відступаючи взад. Нащо мені то? Сховай. Ви в дорозі.

— Ну, то я не візьму ягід... Не візьму. Мама казали... — Вона хотіла силоміць вткнути йому гроші.

— Ні, ні, ні! — аж кричить хлопець і почав тікати. — Цих грошей у нас навіть ніхто не візьме. Цеж австрійські.

— Ні! Це три копійки...

— Три копійки! Тож ті ягоди навіть копійки не варті.

— О, варті. Тут багато.

— І добре. Шкода, що темно. А то миб нарвали більще.

Дівчина вперлась. Володько тікає навколо черешні. Вона за ним. Кружляють так... — Все одно, не візьму! Їй-бо! ні! Не можу! — аж кричить він, засапавшись.

— Ну, добре, — зупинилась дівчина. — Черешня при межі. З сего боку твоє, чи з сего.

Володько не зрозумів відразу, в чім річ.

— З цього, — каже він.

— Ну так он ті гроші. Дивись! — і кинула їх у пашню.

— Завтра знайдеш! — крикнула і швидко, швидко побігла.

— Ах ти! — вирвалося у Володька. Він чувся ображеним. До дому не йшли разом.

Дома Настя доварює вечерю, порається з мисками. Зараз, мовляв, зійдуться всі, а вечеря мусить на столі бути. Володько підійшов до матери.

— Мамо.

— Ну, чого тобі?

— Та дівчина закинула у наш овес три копійки.

— А тож нащо?

— А випало їй... Хотіла... Тримала в руці, якось махнула і випало... Мамо!

— Ну, що ти хоч? Бач, я бігаю, а ти причепився.

— Тож у них може більше й не було.

— Чого?

— А тих грошей.

— Ах, хлопче... Чого ти від мене хочеш? Не маю часу...

— Я хочу. Дайте мені три копійки... Я віддам їй, а завтра знайду...

Мати зупинилась і здивовано подивилась на хлопця. Він стоїть перед челюстями печі, що в ній на купі жару догоряє кілька трісок. Відблиск згасаючого полумя бє в його обличчя, освітлює поважні, блискучі очі.

Насті робиться чомусь дуже приємно... Усмішка сама собою зійшла на її тонких сухих устах. Вилиняле її обличчя ледь торкає світло з печі, але Володько піймав усмішку.

Іншим разом вона напевно накричалаб на нього за „такі витребеньки". Тепер ні. Поставила повну по вінця мису гарячої юшки на столі, підлізла на лаву і рукою сягнула за образи. Там у шматинці завязані кілька срібних і мідяних монет — її збереження.

Виняла плескатого, стертого трояка і подала хлопцеві. А він мимохіть схопив ту руку і поклав на ній голосний цілунок. Булож у хаті темно. Ніхто не побачить таких пестощів. А хібаж не варто поцілувати ту руку, що так часто била його, гладила по голові, а найчастіше захищала? Цей намір виринув у нього раптом. Не міг же сподіватись, що мати так легко, без слова докору про марнотравство, дасть аж три копійки. Приємно засоромившись, він схопив гроші і стрімголов вибіг з хати.

На дворі підбіг до чужої жінки. Та, видно, втомлена. Дитина вже спить у колисці, а сама сидить над нею і куняє.

— Тітко, — каже несміло хлопець. Жінка не спала. Комарі дзеленьчать і падають на дитину... Втома брала її і завивала у сон.

— Що тобі, сину? — підняла поволі розчухрану голову.

— Ваша дівчина... Ми були... Ні. Вона згубила ось три копійки. Я знайшов... Ось візьміть їх...— І Володько швидко вткнув жінці монету, ніби вона гаряча була, а сам побіг.

Він побіг до батька. Той виходив з садка і, розмахуючи руками, пояснював галичанинові. — У цьому рядку чотирнацять щеп. Сам щепив. Овоч все добірний. Ми не садимо усякого сміття. А рядків таких поки пять. Не сила, знаєте, усе нараз. Вісім ріжних сортів... Все колись на продаж піде. Цього року на Спаса своя „хрукта" буде. А там он за свининцем школку завів. Тут місце на будучу хату. Тим часом баба тут усякого зілляччя — рожі, пова, сяке-таке натицяла. Я того не одобряю, але щож... Вона, бачте, квітку любить. Цієї весни знов вісім дичок защіпив. Росте у нас то... Добре росте. А по наших запустах, — ото вийдеш з мотикою, не полінуйся, копни і дичку на втіху маєш... А люблю я це діло. Господарку люблю, аби на чому. Це вже на третьому місці гніздюся...

— А я, а я, — похитував головою галичанин. Садочок маєте файний. Файний... І я си також був посадив, та... — і махнув рукою.

— Матвіію! А клич там людей!

Це Настя з порога гукає. Матвій збільшує кроки. Він знає, нащо кликати. Коло копанки хтось хлюпається. Там дівчинка втікачів щось пере.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВИЗВИСКА БЕЗ КІНЦЯ.

У Сиракюз, Ню Йорк, відбувалася конвенція Демократичної Партії стейту Ню Йорк, а в Олбані, Ню Йорк, конвенція Републиканської Партії того стейту. Обом партіям приписують вагу, що сягає далеко поза межі стейту.

Та читаючи звіти з перебігу нарад цих конвенцій, читач може назбирати собі прегарну вязанку політичних визвиск. Політична дволичність, реакція, фашизм, політична боязливість, і такі подібні визиванки падали густо. Падали так густо, що від них аж у головах виборців почорніє, якщо хтось не візьметься їм добре вияснити, що кожде з них значить.

ЯК ЦЕ РОБИТЬСЯ.

Організація Американський Конгрес Молоді взялася на серіо до вирішення питання: за кого стати при цьогорічних президіяльних виборах?

У цій цили організація вислала до президіяльних кандидатів усіх партій лист з запитом, як вони ставляться до важних законодатних справ.

Звісно, що зробив би кандидат, якби дістав такого листа. Він, очевидно, сказав би: „О, я, очевидно, дуже прихильний до всіх важних законодатних справ!" І по такій відповіді питаючіся були би саме там, де вони були, як почінали питатися.

ЯК ПИТАТИСЯ?

Тому „Американський Конгрес Молоді" зробив інакше: він вичислив усі справи, які на думку його, Американського Конгресу Молоді, важні, а потім питається кождого кандидата: „Як ви, пане, ставитеся до цих важних справ?" І тут „Американський Конгрес Молоді" вичисляє такі справи, як: молоді, терористичних груп, мілітаристичних таборів, рівности нагоди вишколу молоді, лінчів, робітничих юній. Це вичислення важних питань ще далі обмежує можливість викрутів з боку кандидата.

Та всетаки викрути можливі й тут. Тому „Американський Конгрес Молоді" стилізує свої питання ще докладніше. Наприклад: Які кроки підприняли би ви, пане кандидате, проти Чорного Леґіону, Ку-Клакс-Клена й тим подібних терористичних банд? Як ви ставитесь до закону Ваґнера-Костиґена проти лінчів? Чи ви попираєте акцію робітників за організування в свої юнії без впливу компанійних юній?

Звісно, від таких питань ви крутитися не можна. Виходить, що правди шукати треба вміти.

ЩЕ ОДИН ЗАПИТ.

Організація „Союз Американських Горожанських Свобід" написала до кождого кандидата на уряд президента Злучених Держав лист, у котрім просить його висказатися хочби раз публично, що на його думку становить центр боротьби за вдержання демократичних свобід у Злучених Державах.

Звісна річ, що й про свободу й про демократію, і про боротьбу за демократію й свободу, і за те, що становить центр цеї боротьби, можна говорити прерізні гарні фрази. І тому „Союз Американських Горожанських Свобід" дає кождому кандидатові специфічні питання. Наприклад:

Як ви ставитеся до права робітників організуватися в юнії, без вмішування робітничих шпигів, професійних страйколомів та федеральних і стейтових військ? Як ви ставитеся до самосуду й насильств товпи? Як ви ставитеся до ворожнечі супроти іміґрантів?

Можемо собі представити, який вплив буде мати вістка в газетах про такі запити. Може хтось почне думати про політичні справи, навчившися про них питатись.

ЧИ ТАК ВОНО?

Алфред Смит, що свого часу був кандидатом Демократичної Партії на уряд президента Злучених Держав, мав говорити дня 1-го жовтня на радіо промову проти теперішнього кандидата Демократичної Партії, Рузвелта.

На ту саму годину потім заповіджено промову президента Рузвелта. Тоді Смит написав Рузвелтові листа, в котрім каже, що він хоче відступити від свого пляну промови, щоби не перешкаджати Рузвелтові мати слухачів по всьому краю.

Цей лист викликує цікаві сумніви: Чи не тому Ал. Смит зрікся своєї промови в той час, бо боявся, що його не будуть люди слухати, як у той самий час буде говорити Рузвелт?

СКІЛЬКИ ЙДЕ НА ПОДАТКИ.

У головній кватирі організації „Ферст Вотерс Ліґ", себто людей, що цього року вперше голосують, одна дівчина придумала спосіб показати новим виборцям наочно, який великий податок вони платять урядові.

Вона зладила таблицю, на котрій написала: „Як ви платите за „паджама" 10 долярів, то ви платите 1 доляра і 98 центів на податок. Як ви платите за суконку 25 долярів, 5 долярів іде на податки".

Видно, що й це видалося їй недостаточно поглядовим, тому вона оділа дві дівчини-моделі, одну в „паджама", другу в суконку за 25 долярів, і притому витяла з „паджами" й суконки стільки матерії, скільки випадає на податок.

„Перші виборці", що бачили ці моделі, певно вже ніколи не забудуть, скільки то вони платять податку.

„МОРДОТЛУКИ" Й ВИБОРИ.

Великий Джек Демпсі заповів, що буде їздити по краю з політичними промовами за вибір президента Рузвелта.

Що має значити ця виборча тура Джека? Звісно, що: Треба памятати собі: як сумніватися, за кого голосувати, то треба собі пригадати, що навіть той великий і розумний чоловік з незвичайним досвідом у політичних справах, самий Джек Демпсі, є за вибір президентом Рузвелта.

Хто є Джек Демпсі? Великий чоловік в Америці: колись був чемпіоном кулачної бійки.

ВИЗНАЧНІ РОДИНИ РОЗДІЛЕНІ.

Телеґрафують з Вашинґтону, що визначні американські родини розділені. Одні йдуть за слоном, за символом „Ґренд олд парті", а інші за ослом, символом Демократичної Партії.

Кажуть, найбільше розділена родина Рузвелтів. Навіть між ними не всі йдуть за вибором свого іменника.

Та цей розділ стара справа. Ще як тільки покійний Теодор Рузвелт, републиканець, став президентом Злучених Держав і добув собі велику популярність, Демократична Партія стала собі рекрутувати Рузвелтів.

Хтось тоді й сказав: Не журіться, панове; Рузвелтів в Америці є стільки, що стане по кількох на кожду американську партію.

АМЕРИКАНСЬКА ТРАДИЦІЯ.

Та всетаки американські політики/ мають основу журитися розбиттям політичних симпатій у великих родинах.

Адже це розбиття грозить розбиттям старої американської традиції, що казала американцям говорити: „Мій прадід був републиканець, і мій тато був републиканець, і я теж буду републиканець!"

Як іміґрант скаже, що він хоче бути тим, чим був його батько, американці з нього сміються; але як американець скаже, що він тому републиканець, що його батько републиканець, то це признають за розумне наставлення.

Невже нема іншої причини, щоби бути републиканцем, як те, що батько ним був?

ПРОТИ ТРАДИЦІЇ.

Одного іміґранта, що насміхався з цеї американської традиції, питалися: „Щож ви властиво собі думаєте! Чиж не є це розумно, щоби син належав до тої партії, до котрої належав батько?"

„Розумно?" каже іміґрант. „А як хтось мав діда-конокрада, і батька-конокрада, то й він мав би теж почати коні красти?"

І НА ЦЕ ВІДПОВІДЬ.

Та кажуть, що десь раз посварилися за партійну політику член Демократичної й член Републиканської Партії.

„Що це мені за арґумент", говорить член Демократичної Партії. „Мій дідо був републиканець і я як буду републиканець? А що ви сказали би чоловікові, в котрого й дідо був конокрад, і батько був конокрад? Сказали би йому теж стати конокрнадом?"

Злобний републиканець відповів: „Такому чоловікові я порадив би вступити до Демократичної Партії".

СЛАВА ТОБІ, БАТЬКУ!

Слава Тобі, Батьку, во вік вічний слава
За дух Твій завзятий, який в серцю маєш,
Що ведеш так бистро й мудро нас до бою.
Хоч шлях трудний дуже, то Ти не вступаєш,

Лиш кличеш за волю, за долю Вкраїни
Вставати, єднатись у боєвий ряд,
Йти сміло на врага, його не лякатись,
Все вперед, ніколи не вертатись взад.

Ти кличеш ломати кайдани і мури,
Рівняти до щастя Україні шлях,
Хох згинути треба за волю святую,
Але хай пізнає нас москаль та лях.

Що ми не страшкові сини, боягузи,
В нас кров бє горяча, козацька, кров,
Котра прагне волі, щоб свобідно жити,

А козак за волю життя дать готов.
Тож жий з нами вічно, єдиний наш батьку,
Вказуй все дорогу, ми сповним діло,
Куди лиш потрібно, ми завше готові
До бою ставати, хочби там і двісті тисяч лягло!

Ніколи приказу Твого ми не зломим,
Бо приказ Твій завше є для нас святий,
Ми завше готові, чекаєм розказу,
Коли він лиш впаде між нас бойовий.

Тож за Твою працю ще раз Тобі слава
З наших уст лунає, як небесний грім,
Клич „націоналістів" під проводом Твоїм
Хай нині лунає по світі цілім.

Микола Горішний.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„В ОБОРОНІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЧЕСТИ".

Під таким наголовком була поміщена в „Січовім Кличі" з 15. вересня б. р. стаття, підписана Максимом Івановом. В тій статті п. Іванів, подаючи, що в Стрілецькому Гуртку ч. 2 вибрано заступником голови Р. Ґолембйовського на місце п. Бойчука, твердить, що Ґолембйовський (себто підписаний) ніколи не служив в українській армії.

Стверджую, що я служив півтора року в австрійській армії в третім полку цісарських стрільців, перебув шість тижнів на курсі „штурмбаталіону", а потім був інструктором як знавець ручних гранат. Як вернувся з австрійської армії, я зараз за два дні вж був у рядах орґанізуючоїся української армії. Перед днем 1-го листопаду 1918 р. Окружна Повітова Рада в Сокалі вже підготовляла переворот, а акцією кермував Павло Мазурок, загально відомий діяч, що знав мене від малої дитини. Він це представив мені завчасу те, що мало бути зреалізоване дня 1-го листопаду. І ось так я вже був в українських бойових рядах перед самим Першим Листопаду 1918 р., оставався жовніром Української Галицької Армії аж до 1920 р., в котрім то році (перед самими Зеленими Святами) вернувся домів.

Річ ясна, що я про те не згадував би, бо я не зробив нічого особливого й тут нема чим хвалитися. Я сповнив тільки примітивний обовязок. Та так складається, що знаходяться між нами такі, що „обороняють стрілецьку честь" в такий спосіб, що обчорнюють стрільців. Тому мушу заговорити і про себе. Але на ділі не про мене мені йде, а про те, щоб громадянство знало, що є в Америці й стрільці-отаманчуки, що то, прикриваючися стрілецьким іменем, хочуть ширити між нами хаос і роздори. Це правда, пане Іванів, що за стрільцями є і тиф і голод, нужда і чотирокутник смерти, є Київ і інші подвиги нашої геройської армії. Це все є і за мною як стрільцем. І дійсно є чим гордитись, але не на те, щоб кожний з нас, стрільців, себе вивищував, щоб як на ярмарку викрикував про свої подвиги, щоб деклямував про свою проляту кров, рани і т. п. Це все не є на те, щоб його виставляти на публичне видовище для самореклями, для прикриття таких нерозумних, анархістичних учинків, що не мають нічого спільного з українською державницькою ідеєю і з тим самовідреченням, з яким боролися наші стрільці за здійснення цеї ідеї.

Правдива стрілецька честь вимагає від стрільця карности і порядку, громадської здисциплінованости, розуміння потреби ставити авторитет і його визнавати. Зате не є стрілецькою чеснотою бути настільки занархізованим і непогамованим, щоб не повинуватися приписам стрілецького гуртка і писати неправду навіть про свого товариша-стрільця та відмовляти йому прилюдно того, що є для нього найдорожчим, себто щастя бути в рядах Української Армії.

Я тішуся, що можу тут покликатися на свою оборону на таких заслужених старшин пятої сокальської бриґади як сотника Осипа Семенюка, поручника Я. Бурбелу чи поручника Я. Шака, як теж своїх сокальських товаришів стрілецької зброї. Мому і покликатися щодо цього і на перебуваючого в Америці Евгена Скоцка. А роблю це тільки тому, що ще раз підкреслюю, щоб тим завдати удар тій отаманській гидрі, що то намагається розкладати наше громадянство. Дрібне й мізерне оте отаманство, але всеодно воно повинно бути знищене розсудком здорової суспільности. І тому, деб воно не проявлялося, маймо мужність виступити проти нього. Хто себе шанує, хто шанує згадку про геройські подвиги тих, що загинули в бойових рядах, і хто шанує українську ідею, той не буде себе робити героем і ставити собі в особливу заслугу те, що він був у рядах української армії й не буде цієї своєї служби в армії капіталізувати для дешевих порахунків, для задоволення своїх розперезаних амбіцій. Зате засвідчить він свою приналежність до армії тим, що, живучи на американській землі буде завжди памятати на те, що він, бувший стрілець української армії, має бути тут завжди і на кождім кроці прикладом конструктивної праці ідейности, культурности, здисциплінованости і посвяти.

Роман Ґолембйовський,
Ню Йорк, Н. Й.

ЧИ МИ ЗАРЕАҐУВАЛИ?

Нюйорський часопис „Сондей Мірор" з неділі, 20. вересня ц. р., помістив інформації про Україну й Українців в Америці. Ці інформації наскрізь баламутні, неточні й такі, що можна догадуватися, що походять головно з большевицьких джерел. В тім числі поміщено теж образ української типової жінки. Образ великий і гарно викінчений та в кольорах. Та біда, що цей образ не має нічого спільного з українством. Українську дівчину представлено в якімсь чудернацькім строю, що не можна навіть догадатися, що це за народній стрій, якого народу і з якого краю. Отже перекручено не тільки нашу історію і подано не тільки хибні інформації про українців в Америці, але навіть не подано дійсного українського образу, а якийсь інший, який підписано як „український".

Думаю, що ніякий нарід не стерпів би такого глуму над собою. І тому є обовязком нашим, якщо цього досі не зроблено, запротестувати проти такого надужиття. Треба це зробити в культурний спосіб і від інституції, що має повагу і репрезентує наше українство в Ню Йорку. Не зашкодилоб, якби так за це діло взялася наша молодь, що є зорґанізована в університетськім клюбі, й віднеслася до згаданого часопису та звернула йому увагу на помилкові інформації про українців, як і на цей глум, якого вона допустилася тим, що подала як українку таку дівчину, яку за українку ніхто брати не може вже навіть з тої причини, що стрій її, який має бути українським, ним не є, а навіть не має нічого спільного з українством.

Можна додати, що часопис мав добру інтенцію познайомити сотки тисяч своїх читачів з Україною і українством. Тисячі українських читачів нетерпеливо ждали, що це напише про них цей часопис, коли їм заповіджено, що в неділю, 20. вересня, буде про них стаття. Та разом з тим треба підкреслити, що всі ті читачі гірко завелились, бо подані інформації були невірні.

Пишу про це ще й тому, що тепер дуже часто можна подибати в американських ґазетах вістки про Україну й українців. І ще повно в них неточностей і неправди. Все те повинні ми простувати відповідними дописами до американської преси, бо тим способом лекше викорінимо лихо та причинимося до спопуляризування правди про Україну.

Михайло Ликтей,
Ню Йорк, Н. Й.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 30. вересня 1936 р. помер у 44 році життя в джерзиситськім шпиталі ТЕОДОР ЧЕЛАК, член бр. св. Володимира, від. 286 У. Н. Союзу.

Покійний походив зі села Завадка Риманівська, повіт Сянік.

Похорон відбудеться в суботу, 3-го жовтня, в годині 9-тій рано, з дому жалоби під ч. 161 Hopkins Ave., Jersey City, N. J.

Ст. Шимон.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 4-го жовтня, в годині 3-тій пополудні, в салі У. Н. Дому, 760 Стейт ул. Пригадуємо всім членам, котрі довгують до Братства і У. Н. Союза, щоб прийшли на збори і вирівняли свою залеглість, бо в противнім разі будуть суспендовані. Пригадуємо теж, що комітет здасть справоздання з імпрези на поміч одному слабому членові. — Гр. Дачишин, пр.; Ілько Лабуза, кас.; Микола Пащин, секр.

НОВІ УКРАЇНСЬКІ ВИДАННЯ

I.

„Лемківський Дзвін".

Вслід за ухвалами першого лемківського конгресу, що відбувся заходами Організації Оборони Лемківщини дня 6-го червня 1936 р. в Філядельфії, почав виходити у Ню Йорку перший український лемківський часопис під назвою „Лемківський Дзвін". Часопис цей далі появлятиметься раз на місяць. Його головним завданням є культурно-освітня праця серед українців-лемків, що перебувають в Америці, як теж моральна і матеріяльна піддержка рідній Лемківщині. Редактором „Лемківського Дзвона" є Михайло Дудра, відпоручник „Просвіти", який вложив багато труду, щоб цей конгрес підготовити. Перше число цього часопису презентується гарно. Воно містить у собі вичерпуючий звіт з конгресу враз з резолюціями; поезії: Лева — „Привіт Лемківському Дзвонові", і М. Костишина — „Світлому Лемківському Конгресові"; заклик до збірок на $10,000 фонд оборони Лемківщини; короткий огляд читалень „Просвіти" на Лемківщині; статтю В. Чопика, з Канади — „Лемківщина в ярмі двох хижаків".

В редакційній статті „Наші завдання" пишеться: „Уважаємо, що численна лемківська еміграція в Америці віддавна потребувала свойого власного національного органу, який трактував би питомі їй справи та заступав її інтереси... Віримо, що лемки повитають радо свій перший часопис в Америці як свого вчителя, дорадника і друга".

Гарно презентується також англійська секція цього часопису, призначена для рожденої тут лемківської молоді, що не мала нагоди навчитись української мови. Річна передплата виносить $1. Одно число 10 центів. Адреса:
59 E. 7th St., New York, N. Y.

II.

„Трайдент".

Українська преса англійською мовою є ще в Америці дуже слабо заступлена. Тому кожну нову появу такої преси треба радісно зустрічати. Перед нами перше число "Trident"-у, офіційного місячника „Організації Молоди Українських Націоналістів", що отсе почав виходити в Шікаго. В редакційній статті цей місячник подає свою програму, яка в скороченню виглядає так:

1) Обзнайомлювати молодь з ідеями українського націоналізму й творити з неї силу, що успішно помагала б українській нації увільнитися з чужинецької тиранії й заложити свою вільну і незалежну українську державу.

2) Дати молоді потрібне знання про наші історичний спадок, шляхом публікацій дописів про українську історію, літературу, побутові звичаї, як теж впливати на нашу молодь, щоб вона вступала до українських шкіл, співала в українських хорах, брала участь в українських театральних виставах, читала українські часописи і книжки, загалом кажучи, щоб виявляла більше зацікавлення в українсько-американському житті.

3) Вести й скріпляти українську пропаганду серед інших народів шляхом участи у ріжних суспільних святах і обходах, в такий спосіб, щоб дати американській суспільності до пізнання, що серед неї живе український нарід, що цей нарід має таку високу культуру як тутешня, що він пробує помогти своїм придавленим краянам в Европі відзискати їх свободу... Коли цей місячник зуміє викресати активне зацікавлення українськими справами, це є визволенням України, тоді наша головна ціль буде виконана".

Очевидно, що, читаючи ці слова, кожний, що йому милий рідний край, що бажає визволення українському народові, що цікавиться українськими справами, зміщеа набирає симпатії для цього місячника. Бо не треба забувати, що в редакційну колегію цього журналу входять виключно молоді, тут роджені люди, які Україну ще власними очима не оглядали. Головним редактором є молодий Володимир Дідик, управителем Іван Савчин, помічницею Анна Лоханська, спортовим редактором Йосиф Пелех, управительком накладу Марія Любас, помічницею Люба У. Ковальська, редакторка оголошень Дж. Карпін, помічники: Сергій Омелянюк і Павлина Риза.

Адреса редакції:
625 N. Hamelin Ave., Chicago, Ill.

В дальшому змісті цей місячник приносить статтю про Конгрес Молоді, що відбувся недавно у у Філядельфії; передрук статті з "Ukrainian Weekly", в якій подається характеристику українського студентства у старм краю; далі переклад статті О. Грицая про генерала Курмановича; статтю про „Проблеми Української Молоді" і статтю про европейські політичні відносини. Потім ідуть новинки зі світа, секція куховарства й секція спорту. Під кінець новинки з ріжних відділів МУН і ОДВУ та короткі гумористичні оповідання. Матеріял добірний, добре зрівноважений і ідейлогічно здоровий.

ДЕЯКІ ОБОВ'ЯЗКИ АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН.

(Дев'ятнацята стаття про горожанство та натуралізацію).

У справах занять, публичних робіт, пенсій на старість, спровадження кревних зза границі, тощо, американські горожани, як загально двісно, мають кращі вигляди від чужинців. Одначе з цими привілеями та користями вяжуться обовязки, котрі людина, що задуме натуралізуватись, повинна поважно розважити.

У першій мірі, коли аплікант на горожанина складає заяву вірности Злученим Державам перед самим приняттям горожанства, мусить присягати, що буде „піддержувати та обороняти конституцію та закони Злучених Держав перед домашніми та чужими ворогами". Три давно вирішені важливі рішення найвищого суду Злучених Держав вияснили ту присягу в такий спосіб, що кандидат на американське горожанство мусить зложити приречення бути готовим віддатись мілітарній службі коли буде покликаний. Хто через релігійні чи інші переконання відкажеться зложити таку присягу, не буде допущений до горожанства.

Одначе ті рішення найвищого суду були далекі від однодушности. У двох справах пять суддів голосували за, а чотири проти рішення. Відколи зміст присяги вірности змінено ухвалою конгресу, аплікант не зможе набути американського горожанства, як що не присягне, що в потребі піде добровільно зі зброєю в руках обороняти Злучені Держави „проти всіх ворогів, чужих та своїх", можливо навіть проти свого рідного краю.

Виконування обовязків присяжного це теж належить до натуралізованого горожанина, на котрі він мусить бути приготований і в кожнім разі сповняти. Голосування як третій обовязок, котрий на себе ситизен приймає, це найважніший з усіх; це великий привилей, як теж і обовязок. Кожний новий ситизен має за обовязок виконувати свої функції по можности як найточніше, а щоби міг це доконати, найперше повинен перестудіювати політичні партії, котрі становлять велику силу в американськім уряді. Після того він повинен віддати свій голос на таку партію, котра по його розумінню найкраще старається про переведення таких справ, в які він вірить. Він повинен віддати свій голос на кандидатів та програму тої партії, якщо це не входить у розріз з його політичними переконаннями, та повинен старатися впливати на поступове ведення організації. При помочі конвенцій, номінацій кандидатів та правиборів звичайний голосуючий член має велику можливість причинитись до сформування програми своєї партії.

Дальші поради, звернені на адресу нових ситизенів, подані в книжечці про американське горожанство, виданій стараннем Елиси Бротієр Моріс. Вони між іншим звучать:

Остаточною радою для нових ситизенів є ось що: не тільки вступати до партії, але старанно виконувати обовязки, користуватись привілеями, вживати свого впливу, що має велику силу, на те, щоби партія боролась за користні справи; вибирала совісних людей не тільки на провідників, але також призначувала таких же кандидатами на ріжні уряди. Будьте діяльним членом своєї партії, приймаючи живу участь у її заряді".

ФЛІС.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (18)

Коли Собіто вимовив фатальну назву „хижацької смерти", він запримітив, що по лицях присутніх дикунів промайнуло якесь збентеження і жах. Тарзан тим зрадів. Бо нарешті він побачив перед собою людей, що знали щось про хижацьку смерть, і що, він думав собі, розкажуть йому про неї, евентуально поможуть йому її відшукати.

„Що це є та „хижацька смерть"? — запитав він ніби знехотя. Але як тільки він вимовив це слово, Орандо прискочив до нього й рукою закрив йому уста, киваючи притім заперечливо головою, щоб він більше не висказував цієї назви. Чародій Собіто здалека побачив цю сцену і зрозумів, у цьому річ. Він зловіще засміявся:

„Приятель твій добре робить, що перестерігає тебе", він кричав. „Бо ні один живучий чоловік не сміє вимовити назви „хижацької смерти", хіба лиш ми, ті, що знаються з чорними духами. Хижацька смерть могутніша від усіх наймогутніших людей. Навіть найсильніші духи не всилі опертися перед її силою.

Тарзан побачив, що треба скористати з нагоди і заохоти чорних, щоб далі щось про це говорили. Пішло йому про те, щоб знайти нитки до цеї загадочної смерти. А тоді він виступив би перед чорними як їх оборонець. Тому він закликав відважно: „Іди, Собіто, й спровадь цю хижацьку смерть на мене. Я хочу поборотися з нею".